УДК 796:81'25
Шуба Л.В.
доц. НУ «Запорізька політехніка»

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Л.В. Шуба

Терміни фізичного виховання та спорту становлять важливу частину професійної лексики, що відображає специфіку рухової діяльності, фізичних якостей, тренувальних процесів і спортивної техніки. Вони характеризуються лаконічністю, інтернаціональністю та нерідко метафоричністю, що ускладнює процес їх перекладу. Структурно англомовні терміни можуть бути представлені однословними одиницями (run, jump, serve), складними словами (workout, warm-up), терміносполученнями (physical activity, muscle strength) та багатокомпонентними конструкціями (high-intensity interval training, rate of perceived exertion). Найбільш поширеними у науковому дискурсі є саме багатокомпонентні терміни, які потребують адекватної передачі змісту з урахуванням норм української мови.

Переклад термінів фізичного виховання і спорту з англійської мови українською здійснюється на основі різних структурно-семантичних моделей, серед яких провідними є еквівалентний переклад, калькування, трансформація, описовий переклад та транскрипція. Еквівалентний переклад передбачає використання усталених відповідників (flexibility – гнучкість, speed – швидкість), тоді як калькування дозволяє відтворювати структуру терміна (physical education – фізичне виховання, training program – тренувальна програма). У випадках, коли структура англійського терміна не відповідає нормам української мови, застосовується трансформація, зокрема зміна порядку компонентів (muscle endurance – витривалість м’язів, body composition – склад тіла). Якщо ж у мові перекладу відсутній прямий відповідник, використовується описовий переклад (cooldown – завершальна частина тренування для поступового зниження навантаження, core training – тренування м’язів корпусу). Окрему групу становлять запозичення, які передаються шляхом транскрипції або транслітерації (fitness – фітнес, crossfit – кросфіт), що відображає глобалізаційні процеси у спортивній сфері.

Специфіка перекладу спортивної термінології також пов’язана з явищем полісемії та контекстуальної залежності значень, адже один і той самий термін може мати різні інтерпретації залежно від сфери вживання (training – тренування або навчання, load – навантаження, set – підхід). Важливим аспектом є й активне використання скорочень (HIIT, BMI), які потребують коректної адаптації українською мовою. У процесі перекладу необхідно враховувати галузевий контекст, користуватися усталеними термінами,

уникати буквального перекладу, що суперечить нормам української мови, та орієнтуватися на цільову аудиторію. Таким чином, переклад термінів фізичного виховання і спорту є складним багаторівневим процесом, що поєднує структурні та семантичні трансформації і вимагає глибокого розуміння як мовних, так і професійних особливостей відповідної галузі.

Отже, переклад термінів фізичного виховання та спорту з англійської мови українською є складним і багатокомпонентним процесом, що базується на поєднанні різних структурно-семантичних моделей, серед яких провідну роль відіграють еквівалентний переклад, калькування, трансформація, описовий переклад і запозичення. Встановлено, що адекватність перекладу значною мірою залежить від урахування контексту, галузевої специфіки та усталеності термінології у професійному середовищі. Особливу увагу слід приділяти багатокомпонентним термінам, полісемії та активному проникненню англомовних запозичень, що відображає сучасні тенденції розвитку спортивної науки. Таким чином, ефективний переклад спортивної термінології потребує не лише мовної компетентності, а й глибокого розуміння змісту фізичного виховання і спорту, що забезпечує точність, однозначність і наукову коректність переданої інформації.